

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

BỘ Y TẾ

VIỆN VỆ SINH DỊCH TỄ TRUNG ƯƠNG

NGUYỄN VĂN LÀNH

**THỰC TRẠNG BỆNH ĐÁI THÁO ĐƯỜNG,
TIỀN ĐÁI THÁO ĐƯỜNG Ở NGƯỜI KHMER
TỈNH HẬU GIANG VÀ ĐÁNH GIÁ HIỆU QUẢ
MỘT SỐ BIỆN PHÁP CAN THIỆP**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ Y HỌC

Hà Nội – 2014

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

BỘ Y TẾ

VIỆN VỆ SINH DỊCH TỄ TRUNG ƯƠNG

NGUYỄN VĂN LÀNH

**THỰC TRẠNG BỆNH ĐÁI THÁO ĐƯỜNG,
TIỀN ĐÁI THÁO ĐƯỜNG Ở NGƯỜI KHMER
TỈNH HẬU GIANG VÀ ĐÁNH GIÁ HIỆU QUẢ
MỘT SỐ BIỆN PHÁP CAN THIỆP**

CHUYÊN NGÀNH: VỆ SINH XÃ HỘI HỌC VÀ TỔ CHỨC Y TẾ

MÃ SỐ: 62 72 01 64

LUẬN ÁN TIẾN SĨ Y HỌC

Hướng dẫn khoa học

PGS.TS. Nguyễn Văn Tập

PGS. TS. Nguyễn Đức Trọng

Hà Nội - 2014

Lời cảm ơn

Với tâm lòng thành kính, tôi xin chân thành cảm ơn Lãnh đạo Viện Vệ sinh dịch tễ Trung ương, Phòng Đào tạo Sau Đại học Viện Vệ sinh dịch tễ Trung ương và các thầy giáo, cô giáo của Viện đã cho phép và tạo điều kiện thuận lợi cho tôi học tập và hoàn thành luận án. Trong quá trình thực hiện luận án tôi đã nhận được sự giúp đỡ nhiệt tình và sự động viên của các cơ quan, các cấp lãnh đạo và nhiều cá nhân. Tôi xin chân thành cảm ơn tất cả tập thể và cá nhân đã tạo điều kiện và hỗ trợ cho tôi trong quá trình học tập và nghiên cứu.

Trước tiên tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc đến PGS. TS. Nguyễn Văn Tập và PGS. TS. Nguyễn Đức Trọng, là những người thầy đã tận tình hướng dẫn và động viên tôi hoàn thành luận án này.

Tôi xin chân thành cảm ơn lãnh đạo Sở Y tế tỉnh Hậu Giang, lãnh đạo các Phòng Y tế, Trung tâm Y tế và Bệnh viện đa khoa các huyện Long Mỹ, Châu Thành A, Vị Thủy và thị xã Ngã Bảy, Ủy ban Nhân dân và Trạm Y tế xã Xà Phiên, Lương Nghĩa, Vị Thủy, Vĩnh Trung, Cái Tắc, Bảy Ngàn và quý đồng nghiệp đã nhiệt tình tham gia giúp đỡ tôi thu thập số liệu điều tra thực hiện đề tài. Đặc biệt tôi xin gửi lời tri ân thành kính đến Quý sư chùa Bo Tum Vong Sây và chùa Khem Ma Ra Ran Xey đã hợp tác và hỗ trợ tôi trong thời gian tiến hành nghiên cứu.

Tôi cũng xin trân trọng cảm ơn những người dân đã đồng ý tham gia công trình nghiên cứu này.

Một phần không nhỏ của thành công luận án là nhờ sự giúp đỡ động viên của người thân trong gia đình. Đặc biệt là vợ con tôi đã động viên và giúp đỡ tôi, khi tôi gặp khó khăn trong suốt quá trình học tập và hoàn thành luận án.

Xin gửi đến tất cả mọi người lòng biết ơn sâu sắc./.

Hà Nội, tháng 10 năm 2014

Nguyễn Văn Lành

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan luận án này là công trình nghiên cứu thực sự của cá nhân tôi, được thực hiện trên cơ sở nghiên cứu lý thuyết, kiến thức và khảo sát tình hình thực tiễn tại tỉnh Hậu Giang

Các số liệu thu thập và kết quả trong luận án là trung thực, chưa từng được công bố dưới bất cứ hình thức nào trước khi trình, bảo vệ và công nhận bởi hội đồng đánh giá luận án Viện Vệ sinh Dịch tễ Trung ương .

Hà Nội, ngày tháng năm 2014

Nguyễn Văn Lành

MỤC LỤC

	Trang
ĐẶT VẤN ĐỀ.....	1
Chương 1: TỔNG QUAN.....	3
1.1. Bệnh đái tháo đường và các yếu tố liên quan.....	3
1.2. Tình hình nghiên cứu về đái tháo đường.....	18
1.3 Hiệu quả của các can thiệp phòng, chống đái tháo đường.....	23
1.4. Một số đặc điểm của địa bàn nghiên cứu.....	33
Chương 2: ĐỐI TƯỢNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU.....	36
2.1. Đối tượng nghiên cứu.....	36
2.2. Địa điểm nghiên cứu.....	36
2.3. Thời gian nghiên cứu.....	36
2.4. Phương pháp nghiên cứu.....	36
2.5. Phân tích xử lý số liệu nghiên cứu.....	63
2.6. Khống chế sai số.....	63
2.7. Đạo đức trong nghiên cứu.....	64
2.8. Cán bộ tham gia nghiên cứu.....	65
Chương 3: KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU.....	66
3.1. Tỷ lệ mắc tiền đái tháo đường, đái tháo đường và các yếu tố liên quan.....	66
3.2. Đánh giá hiệu quả mô hình can thiệp phòng chống tiền đái tháo đường, đái tháo đường ở người dân tộc khmer tại cộng đồng.....	84
Chương 4: BÀN LUẬN.....	102
4.1. Tỷ lệ hiện mắc tiền đái tháo đường, đái tháo đường và một số yếu tố liên quan.....	102
4.2. Đánh giá hiệu quả can thiệp phòng chống tiền đái tháo đường, đái tháo đường tít 2 ở người dân tộc khmer.....	126
4.3. Hạn chế của đề tài.....	135
KẾT LUẬN.....	137
KIẾN NGHỊ.....	139
TÀI LIỆU THAM KHẢO	
BỘ CÂU HỎI	
PHỤ LỤC	

BẢNG CÁC KÝ HIỆU VIẾT TẮT

BMI	Body Mass Index	Chỉ số khối cơ thể
CDC	Center of Disease Control	T trung tâm kiểm soát dịch bệnh Mỹ
Cs	Et al	Cộng sự
ĐTĐ	Diabetes	Đái tháo đường
EASD	European Association for the Study of Diabetes,	Hiệp hội nghiên cứu đái tháo đường Châu Âu
ESC	European Society of Cardiology	Hội tim mạch Châu Âu
FFAs	Free fat acides	Các axit béo tự do
FINDRISC	Finnish Diabetes Risk Score	Thang điểm nguy cơ đái tháo đường Phần Lan
GDNG	Impaired Glucose Tolerance (IGT)	Giảm dung nạp glucose
HA		Huyết áp
HATT		Huyết áp tâm thu
HATTr		Huyết áp tâm trương
HbA _{1c}	Hemoglobine A _{1c}	Hemoglobine A _{1c}
HDL.C	High Density lipoprotein cholesterol	Lipoprotein gắn cholesterol có tỷ trọng cao
IDF	International Diabetes Foundation	Liên đoàn đái tháo đường quốc tế
LDL.c	Low Density lipoprotein cholesterol	Lipoprotein gắn cholesterol có tỷ trọng thấp
MCT	Body Fat	Mỡ cơ thể
MNT	Visceral Fat	Mỡ nội tạng
NPDNG	Oral Glucose Tolerance Test	Nghiệm pháp dung nạp glucose
NXB		Nhà xuất bản
OR	Odd ratio	Tỷ số chênh
RR	Risk ratio	Tỷ số nguy cơ
TG	Triglycerid	
THCS		Trung học cơ sở
THPT		Trung học phổ thông
THA	Hypertension	Tăng huyết áp
TT- GDSK		Truyền thông – giáo dục sức khỏe
TCYTTG	World Heath Organisation	Tổ chức y tế thế giới
YTNC		Yếu tố nguy cơ

TĐTĐ

Prediabetes

Tiền đái tháo đường

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng	Nội dung	Trang
1.1.	Tiêu chuẩn chẩn đoán bệnh đái tháo đường và các rối loạn đường huyết .	8
1.2.	Tiêu chuẩn chẩn đoán bệnh đái tháo đường và các rối loạn đường	9
1.3.	Mười quốc gia có số người mắc bệnh ĐTĐ cao nhất năm 2000 và ước tính năm 2030	18
2.1.	Tiêu chuẩn chẩn đoán bệnh đái tháo đường và các rối loạn đường huyết theo WHO IDF 2008 cập nhật 2010 và theo tiêu chuẩn chẩn đoán của ADA/WHO, 2010	44
3.1.	Tỷ lệ phân bố tuổi, giới, địa dư, nghề nghiệp, học vấn trên đối tượng nghiên cứu.	66
3.2.	Tỷ lệ người Khmer hiện mắc tiền đái tháo đường, đái tháo đường	67
3.3.	Tỷ lệ mức độ đường huyết trên bệnh nhân đái tháo đường	67
3.4.	Tỷ lệ người bệnh nhân đái tháo đường theo đặc điểm dân số học	68
3.5.	Tỷ lệ người dân tộc Khmer có kiến thức về phòng chống bệnh đái tháo đường	69
3.6.	Tỷ lệ người dân tộc Khmer có thái độ đúng về phòng chống bệnh đái tháo đường	70
3.7.	Tỷ lệ người dân tộc khmer tham gia thực hành về phòng chống bệnh đái tháo đường	70
3.8.	Tỷ lệ người dân tộc Khmer thực hành vận động, tập thể dục thể thao, dinh dưỡng, hút thuốc lá, uống rượu/ bia	71
3.9.	Một số yếu tố liên quan đến thực hành phòng chống bệnh đái tháo đường của người dân tộc Khmer trên 45 tuổi	72
3.10.	Liên quan về tuổi, giới, địa lý, nghề nghiệp đến bệnh đái tháo đường người dân tộc Khmer	73
3.11.	Một số thói quen liên quan đến mắc bệnh đái tháo đường của người Khmer	74
3.12.	Mối liên quan giữa tiền sử gia đình và cá nhân đến mắc bệnh đái tháo đường của người Khmer	75
3.13.	Mối liên quan đến bệnh đái tháo đường với các chỉ số sức khỏe trung gian của người Khmer	76
3.14.	Mối liên quan giữa các thói quen cuộc sống với bệnh đái tháo đường, qua phân tích hồi qui đa biến	77
3.15.	Mối liên quan giữa các chỉ số sức khỏe trung gian với bệnh đái tháo đường, qua phân tích hồi qui đa biến	78
3.16.	Tình hình phân bố theo các yếu tố nguy cơ của người dân tộc Khmer	80
3.17.	Một số yếu tố liên quan trên người dân tộc Khmer tiền đái tháo đường trong và ngoài thang điểm FINDRISC	81